

D.Szabo, M.Lebanc (επιμ.), «La criminologie empirique au Québec. Phénomènes criminels et justice pénale», 1985, 451σελ. και των ιδίων «Traité de criminologie empirique. Phénomènes criminels, justice pénale et mesures pénales», 2η έκδοση 1994, 465 σελ., Les presses de l' Université de Montréal, Canada.

Χριστίνας Ζαραφωνίτου

Η πρώτη έκδοση της «εμπειρικής εγκληματολογίας στο Québec» κυκλοφόρησε το 1985, υπό τη διεύθυνση των D.Szabo και M.Lebanc και μετά την πάροδο μιας δεκαετίας (το 1994), πραγματοποιήθηκε και η δεύτερη (αναθεωρημένη) έκδοσή της, υπό τη διεύθυνση των ιδίων, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης των 25 ετών από την ίδρυση της Σχολής Εγκληματολογίας του Πανεπιστημίου του Montréal.

Το σκεπτικό που υπαγόρευσε την αναγκαιότητα της δεύτερης έκδοσης αναλύουν οι ίδιοι οι επιμελητές της στην εισαγωγή του *«Συστήματος εμπειρικής εγκληματολογίας»*. Ο σημαντικότερος λόγος είναι το ίδιο το αντικείμενο του βιβλίου, το οποίο ανανεώνεται διαρκώς μέσα από νέα ερευνητικά πορίσματα και νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Στο εγχείρημα αυτό δόθηκε ο χαρακτηρισμός του *«συστήματος»* επειδή επιθυμεί να αποτελέσει έναν αξιόπιστο επιστημονικό οδηγό για το χώρο της εμπειρικής εγκληματολογίας, τον οποίο θέτουν στη διάθεση τόσο των φοιτητών όσο και των εφαρμοστών του ποινικού νόμου. Η προσέγγιση, αντίθετα, της πρώτης έκδοσης έχει ένα χαρακτήρα περισσότερο περιγραφικό παρά συστηματικό, όπως επισημαίνεται από τους ίδιους. Συνέπεια των παραπάνω είναι η διαφορετική διαχείριση της ύλης, η οποία αν και αναφέρεται στις ίδιες (πλην ορισμένων εξαιρέσεων) θεματικές ενότητες, ακολουθεί διαφορετικές προσεγγίσεις οι οποίες απορρέουν αρκετά συχνά και από τη διαφορετική συγγραφική ευθύνη.

Οι **επιστημονικές σκοπιμότητες** του εγχειρήματος αυτού είναι, ωστόσο, κοινές. Οι συγγραφείς επιθυμούν να αναδείξουν την αυτονομία της εγκληματολογίας μέσα στο ευρύ πεδίο των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών. Η χρήση του όρου «εμπειρική» παραπέμπει στη μελέτη του εγκληματικού φαινομένου μέσα από την εφαρμογή επιστημονικών μεθόδων.

Και στις δύο εκδόσεις η **ύλη κατανέμεται σε τρία μέρη**. Το πρώτο μέρος αφιερώνεται στην εμπειρική διερεύνηση του εγκληματικού φαινομένου, το δεύτερο στην ποινική δικαιοσύνη και το τρίτο μέρος στις ποινικές κυρώσεις.

Το **πρώτο κεφάλαιο** προσεγγίζει τις **τάσεις της εγκληματικότητας στο Québec**, για το μετά το 1960 χρονικό διάστημα. Στην πρώτη έκδοση, οι

συγγραφείς (A.Normandeau & J.M.Rico) παρουσιάζουν την ποσοτική φαινομενολογία της εγκληματικότητας μέχρι το 1985, ενώ στη δεύτερη έκδοση (M.Ouimet) τα στοιχεία συμπληρώνονται μέχρι το έτος 1991. Η προσέγγιση αυτή γίνεται με το σκεπτικισμό που απορρέει από τα μεθοδολογικά προβλήματα των επίσημων στατιστικών δεδομένων, τα οποία κρίνονται, ωστόσο, αντιπροσωπευτικά για ορισμένες κατηγορίες αδικημάτων (π.χ. τα εγκλήματα βίας). Η μελέτη των τάσεων της εγκληματικότητας συγκεκριμενοποιείται μέσα από τις ιδιαίτερες κατηγορίες αδικημάτων και η γενική εικόνα που απορρέει οδηγεί στη διαπίστωση ότι οι κλοπές και οι πράξεις βίας είναι πολύ συχνότερες τα τελευταία τριάντα χρόνια. Για την ερμηνεία της σχετικής σταθερότητας που παρατηρείται μετά το 1980, οι συγγραφείς παραπέμπουν στην εξήγηση που είχε ήδη δώσει ο Quételet, τον 19ο αιώνα, ότι δηλαδή «οι αιτίες που επηρεάζουν το κοινωνικό μας σύστημα μεταβάλλονται με αργούς ρυθμούς». Στη βάση αυτή επιχειρείται η πρόγνωση ότι αν δεν μεσολαβήσουν τόσο σημαντικές αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις όπως εκείνες της δεκαετίας του 1960, η σημερινή φυσιογνωμία της εγκληματικότητας θα συνεχιστεί και μετά το 2000.

Το κεφάλαιο αυτό εκτός από τη λεπτομερειακή και συστηματοποιημένη παρουσίαση της ποσοτικής αλλά και της ποιοτικής φαινομενολογίας της εγκληματικότητας επιχειρεί και την ερμηνεία των παρατηρούμενων τάσεων μέσα από δημογραφικούς παράγοντες (baby boom) ή μέσα από τον προληπτικό ρόλο της ποινής (ποσοστά φυλακίσεων). Ο εμπεριστατωμένος χαρακτήρας του δημιουργεί τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την κατανόηση των εξειδικευμένων προσεγγίσεων που ακολουθούν.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο** (τρίτο στην έκδοση του 1985), ο M.LeBlanc προσεγγίζει τη **νεανική παραβατικότητα**, η οποία αποτελεί ένα τομέα με πλούσια και πολύπλευρη ερευνητική εμπειρία. Η μορφή της παραβατικής συμπεριφοράς απορρέει από την εμπειρική διερεύνηση τόσο της εμφάνισης όσο και της αφανούς εγκληματικότητας. Προς αυτή την κατεύθυνση τα επίσημα στατιστικά δεδομένα συνδυάζονται με τα πορίσματα των μακρόχρονων ερευνών παρατήρησης ομάδων εφήβων και νέων παραβατών. Οι έρευνες αυτές εντάσσονται στην προοπτική πρόγνωσης των ομάδων εκείνων που παρουσιάζουν το μεγαλύτερο κίνδυνο εμπλοκής στην εγκληματικότητα. Μία άλλη κατηγορία εμπειρικών ερευνών στρέφεται προς τη μελέτη της προσωπικότητας των ανηλίκων παραβατών, μέσα από μία καθαρά κλινική προσέγγιση και με τη βοήθεια των περιγραφών των ίδιων, διαφόρων tests και συγκρίσεων μεταξύ παραβατών και μη. Για την πληρέστερη κατανόηση των σύνθετων όψεων του φαινομένου, παρουσιάζονται σε μία τρίτη ενότητα και οι σχετικές με το οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον έρευνες, οι οποίες αναζητούν τη σχέση αυτών των φορέων κοινωνικοποίησης με την παραβατική συμπεριφορά.

Είναι γεγονός ότι η канаδική εμπειρία έχει να επιδείξει σημαντικότατο έργο στον τομέα της νεανικής παραβατικότητας. Η αναλυτική και συστηματοποιημένη παρουσίαση του κεφαλαίου προσφέρεται για μία σφαιρική

προσέγγιση αλλά και για τη σύγκριση με τα αντίστοιχα εμπειρικά ευρωπαϊκά και αμερικανικά δεδομένα. Τα θέματα των ανηλίκων επανέρχονται στη συνέχεια μέσα από την δικαστική και σωφρονιστική τους αντιμετώπιση.

Εναν κατ' εξοχήν ισορροπημένο συνδυασμό θεωρητικής και εμπειρικής προσέγγισης αποτελεί το **τρίτο κεφάλαιο** του βιβλίου (το οποίο αποτελεί καινοτομία του *Traité de criminologie empirique*, 1994), σχετικά με «**το έγκλημα μέσα από την οπτική μιας στρατηγικής ανάλυσης**». Οι συγγραφείς του (*M.Cusson, G.Cordeau, R.Boisvert*) προσεγγίζουν το έγκλημα τόσο ως μία σύγκρουση όσο και ως μία σκοπιμότητα ενώ ιδιαίτερη έμφαση αποδίδουν στις σχέσεις του δράστη με το θύμα και τους φορείς του επίσημου κοινωνικού ελέγχου. Η δεύτερη ενότητα του κεφαλαίου αφιερώνεται στον ερευνητικό απολογισμό σχετικά με μία σειρά κατηγορίες αδικημάτων (κλοπές, ληστείες κλπ.), από τις οποίες συνάγονται, τελικά, τα παραπάνω χαρακτηριστικά (patterns). Πρόκειται ουσιαστικά για μία «τυπολογική» προσέγγιση της εγκληματικότητας, η οποία προσφέρει μία πλήρη και σφαιρική εικόνα του συνολικού φαινομένου.

Στο **τέταρτο κεφάλαιο** του ίδιου βιβλίου (1994) ο *S.Brochu* προσεγγίζει ένα αρκετά εξειδικευμένο θέμα (**τη χρήση ναρκωτικών και τα εγκληματολογικά ζητήματα**). Η ανάλυση αυτή πραγματοποιείται στη βάση της διάκρισης μεταξύ νόμιμων και παράνομων ναρκωτικών, οι έννοιες των οποίων προσδιορίζονται με σαφήνεια στην εισαγωγή του κεφαλαίου. Τα ποσοτικά δεδομένα σχετικά με τη χρήση των ουσιών αυτών καθώς και τα χαρακτηριστικά των χρηστών τους, αναφέρονται τόσο στο γενικό πληθυσμό όσο και στους εγκλειστούς (όπου θίγεται το σοβαρό ζήτημα της χρήσης ναρκωτικών μέσα στα σωφρονιστικά καταστήματα), ενώ τα στοιχεία ιδιαίτεροποιούνται ανάλογα με το φύλο και την ηλικία των τελευταίων. Από την προσέγγιση αυτή δεν απουσιάζει η προσπάθεια συσχέτισμού της χρήσης ναρκωτικών με την εγκληματικότητα, ενώ μεγάλο μέρος της αφιερώνεται στο ισχύον νομικό πλαίσιο.

Το παραπάνω κεφάλαιο αποτελεί μία επίσης καινοτομία της δεύτερης έκδοσης του βιβλίου, από το οποίο απουσιάζουν τα **κεφάλαια 4 και 5 της πρώτης έκδοσης**. Δεν συμπεριελήφθηκε, έτσι, «**η μελέτη της παρέκκλισης: τα παραδείγματα της πορνείας και της αλητείας**» των *M.M.Brault, Ch. Cabana-Renaud, J.Poupard*, το οποίο εντάσσεται στο θεωρητικό προβληματισμό της βορειο-αμερικανικής κοινωνιολογίας σχετικά με τη μελέτη του κοινωνικού ελέγχου της παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς και παρουσιάζει τις σχετικές канаδικές εμπειρικές προσεγγίσεις στον τομέα αυτό. Δεν συμπεριελήφθηκε, επίσης, το σχετικό με τη **θυματολογία** κεφάλαιο (*M.Baril*), το οποίο μέσα από την 25ετή εμπειρία της χώρας παρουσιάζει τόσο τη φαινομενολογία των θυμάτων και των θυματοποιήσεων όσο και το ρόλο των θυμάτων στην αντεγκληματική πολιτική.

Το **δεύτερο μέρος** του βιβλίου ξεκινάει με τη μελέτη των **κοινωνικών αναπαραστάσεων σχετικά με την ποινική δικαιοσύνη**. Το κεφάλαιο αυτό ήταν στην επιμέλεια των *Y.Brillon & Ch. Louis-Guerin*, στην έκδοση του

1985 και του *P. Tremblay* στην αναθεωρημένη έκδοση του 1994. Πρόκειται για αλληλοσυμπληρούμενες θεματικές ενότητες, των οποίων διαφοροποιείται, όμως, η οπτική μέσα στην οποία επιχειρούνται. Στην πρώτη μορφή τους, η αξιολόγηση και ερμηνεία των πορισμάτων των εμπειρικών διερευνήσεων των στάσεων του κοινού απέναντι στο σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης επιχειρείται κάτω από το πρίσμα της αξιοποίησής τους στη διαμόρφωση της αντεγκληματικής πολιτικής, ώστε να βελτιωθεί η εικόνα της στις αντιλήψεις του κοινού και να μειωθεί το παρατηρούμενο χάσμα μεταξύ των καταγραφόμενων κοινωνικών απαιτήσεων και του παρεχόμενου από την ποινική δικαιοσύνη έργου. Η προσέγγιση αυτή αντανακλάται και στο έργο της κυβερνητικής επιτροπής Prévost (*La société face au crime: Principes fondamentaux d'une nouvelle action sociale*), στην οποία μετείχαν και οι παραπάνω συγγραφείς.

Η προσέγγιση των στάσεων του κοινού γίνεται με εντονότερη κριτική διάθεση από τον *P. Tremblay* (1994), ο οποίος αφιερώνει μεγάλο μέρος του προβληματισμού του στην αντιπροσωπευτικότητα των μεθοδολογικών εργαλείων των μετρήσεων της «κοινής γνώμης». Πρόκειται για μία επιστημονική προσέγγιση έντονου κριτικού χαρακτήρα, η οποία καταλήγει στην αναδιατύπωση των έως τώρα ερευνητικών υποθέσεων μέσα από την ευρύτερη χρήση της στατιστικής επεξεργασίας των ποσοτικών δεδομένων.

Το **έκτο κεφάλαιο** (έβδομο στην πρώτη έκδοση) του βιβλίου αναφέρεται στη **δικαστική αντιμετώπιση των ανηλίκων** και υπογράφεται από τους *L. Biron & J. Trépanier* (1994) και *B. Marceau & J. Trépanier* (1985). Στο πλαίσιο αυτό προσεγγίζονται οι ιδιαιτερότητες της αντιμετώπισης των ανηλίκων παραβατών από την ποινική δικαιοσύνη, μέσα από μία ιστορική αναδρομή της εξέλιξης του νομοθετικού πλαισίου, η οποία ανατρέχει στις αρχές του αιώνα μας καθώς και μέσα από τη λογική που τη διέπει και η οποία συνοψίζεται στη διάκριση ή στην αντίθεση μεταξύ ποινικής και εξωποινικής αντιμετώπισης των ανηλίκων. Τα ερευνητικά δεδομένα αντανακλούν τη σύγχυση που κυριαρχεί στο παραπάνω πλαίσιο και η οποία πολύ συχνά καταλήγει στην διεύρυνση του πεδίου άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου.

Σημαντικός είναι ο ρόλος της αστυνομίας στο εσωτερικό του συστήματος της ποινικής δικαιοσύνης και ως τέτοιος προσεγγίζεται από τον *J.P. Brodeur*, στο **έβδομο κεφάλαιο** του βιβλίου με τίτλο **«Αστυνομία και εμπειρική έρευνα»**. Τις **«έρευνες για την αστυνομία στο Québec»** είχε προσεγγίσει το 1985 η *Th. Limoges*, μέσα από μία αναλυτική παράθεση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας και των έως τότε ερευνητικών πορισμάτων. Η ανάλυσή της εντοπίστηκε, κύρια, στα δεδομένα των κυβερνητικών επιτροπών διερεύνησης του τομέα αυτού, όπως προέκυψαν από τις έρευνες στάσεων και τις εκτιμητικές της αποτελεσματικότητας της αστυνομίας έρευνες. Το κυριότερο συμπέρασμα, το οποίο συνάγεται αφορά το προβληματικό πλαίσιο των σχέσεων κοινού-αστυνομίας.

Η ανάλυση του Brodeur, στη δεύτερη έκδοση του βιβλίου συνδυάζει τον έντονο επιστημολογικό προβληματισμό με τη συστηματική κατάταξη των θεματικών κατηγοριών και την πλήρη ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων. Η εισαγωγή του κεφαλαίου θα μπορούσε να αποτελεί και εισαγωγή ολόκληρου του βιβλίου, εφόσον πραγματεύεται τα κεφαλαιώδη ζητήματα της εμπειρικής εγκληματολογίας, οριοθετώντας την εννοιολογικά μέσα από τη σχέση της με τη θεωρητική έρευνα και τη διασαφήνιση των σημαντικότερων παρανοήσεων που απορρέουν. Στο πλαίσιο αυτό εντοπίζονται, επίσης, τα ελάχιστα κριτήρια επιστημονικότητας, προκειμένου να θεωρηθεί μία εμπειρική προσέγγιση ως επιστημονική έρευνα και αποδίδεται ιδιαίτερη έμφαση στη χρήση και την έννοια της μεθόδου. Η επιστημονική βαρύτητα της εισαγωγής δεν αφαιρεί τίποτα από την ανάπτυξη του κεφαλαίου, η οποία γίνεται μέσα από μία κατ' εξοχήν συστηματοποιημένη οργάνωση της ύλης και καταλήγει στην τυπολογική ανάλυση των χαρακτηρισμών της εμπειρικής έρευνας αυτού του τομέα στο Québec.

Στην πρώτη έκδοση του βιβλίου (1985), το δεύτερο μέρος του περιελάμβανε και το κεφάλαιο 9 για «**τη δίκη και τα δικαστήρια: σκέψεις πάνω στην εμπειρική έρευνα στο καναδικό ποινικό δίκαιο**» του P.Robert. Επρόκειτο για μία ανάλυση ενταγμένη το επιστημονικό πεδίο της κοινωνιολογίας του δικαίου και για ένα τομέα, ο οποίος έχει ελάχιστα διερευνηθεί στη χώρα αυτή σε σύγκριση με την αστυνομία και την εγκληματικότητα. Στο παραπάνω πλαίσιο, αναφέρονται οι σχετικές με το ρόλο όλων των πρωταγωνιστών της ποινικής δίκης έρευνες και επισημαίνεται ο ρόλος του περιβάλλοντος το οποίο συνθέτουν οι παραπάνω παράγοντες στην έκβαση της ποινικής δίκης και στη διαμόρφωση της δικαστικής κρίσης.

Το **τρίτο μέρος** του βιβλίου αναφέρεται στις **ποινικές κυρώσεις**, οι οποίες αποτελούν και το αντικείμενο του **όγδου κεφαλαίου** (10ου στην πρώτη έκδοση). Οι συγγραφείς (P.Landreville & G.Lemire) επιχειρούν έναν απολογισμό των ερευνών που έχουν γίνει στο Québec, μία παρουσίαση των κυριότερων πορισμάτων τους και μία σύνδεση της εμπειρικής διερεύνησης του τομέα αυτού με τα θεωρητικά ρεύματα της εγκληματολογίας και της σωφρονιστικής. Στο πλαίσιο αυτό, παρουσιάζονται οι ποινικές κυρώσεις και η συχνότητα με την οποία απαγγέλλονται από τα δικαστήρια, τα χαρακτηριστικά των ατόμων στα οποία επιβάλλονται καθώς και η εκτίμηση της αποτελεσματικότητάς τους. Η προσέγγιση αυτή δεν παραβλέπει τις στιγματιστικές συνέπειες της επιβολής των ποινικών κυρώσεων και καταλήγει με την επισήμανση του σημαντικού ρόλου που έχει διαδραματίσει η μελέτη των ποινικών κυρώσεων στην προώθηση της πανεπιστημιακής έρευνας και της εγκληματολογικής επιστήμης γενικότερα.

Στην ιδιαιτερότητα των κυρώσεων που απευθύνονται στους νεαρούς παραβάτες του ποινικού νόμου αναφέρεται ο M.LeBlanc στο **ένατο κεφάλαιο** του βιβλίου (11ο στην πρώτη έκδοση), μέσα από την οπτική της «**επανεξέταξης των νεαρών εγκληματιών**» (1994). Το κεφάλαιο αυτό αποτελεί συνέχεια του σχετικού με τη νεανική παραβατικότητα κεφαλαίου

(κεφ.2), του ίδιου συγγραφέα, ο οποίος λόγω της μακρόχρονης ενασχόλησης του με το θέμα, χειρίζεται με ιδιαίτερη άνεση και επιστημονική επάρκεια τα ζητήματα που ανακύπτουν. Οι εμπειρικές έρευνες είναι πολυάριθμες, στον τομέα αυτό και επιχειρούν να καταγράψουν αφενός, τη φαινομενολογία του είδους και της συχνότητας με την οποία επιβάλλονται οι κυρώσεις και αφετέρου την αποτελεσματικότητά τους (εκτιμητικές έρευνες). Ο συγγραφέας αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στις σχετικές με την ψυχο-παιδαγωγική παρέμβαση έρευνες, τις οποίες αξιολογεί μέσα από τον καινοτόμο χαρακτήρα τους. Οι έρευνες αυτές προσφέρουν μία εναλλακτική προοπτική στη μελέτη της αποτελεσματικότητας των στερητικών της ελευθερίας ποινών, η οποία επιχειρείται, κατά κύριο λόγο, μέσα από τη μέτρηση του ιδιαίτερα αμφιλεγόμενου δείκτη της υποτροπής. Το νέο εκτιμητικό μοντέλο που θεμελιώνουν στηρίζεται στην πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τον εγκλεισμό μελέτη της συμπεριφοράς του παραβάτη καθώς και στην εξέταση της προσωπικότητας των εφαρμοστών των μέτρων αυτών (κοινωνικοί λειτουργοί), του πλαισίου στο οποίο υλοποιούνται και των χαρακτηριστικών της ομαδικής ζωής που αναπτύσσεται στο παραπάνω πλαίσιο. Παρουσιάζονται, τέλος, τα σχετικά με τις εναλλακτικές του εγκλεισμού κυρώσεις και την πρόληψη της νεανικής παραβατικότητας ερευνητικά πορίσματα.

Η αντιμετώπιση των ψυχικά πασχόντων εγκληματιών από την ποινική δικαιοσύνη (Sh.Hodgins) αποτελεί το θέμα του **δέκατου κεφαλαίου** (12ου στην πρώτη έκδοση). Αρχικά παρουσιάζεται η επίσημη και ανεπίσημη ποσοτική φαινομενολογία της εγκληματικότητας των ατόμων αυτών και στη συνέχεια εντοπίζονται τα χαρακτηριστικά της διαφορετικής τους αντιμετώπισης από τους φορείς άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου. Στο πλαίσιο αυτό αναλύονται και οι σχετικές με τη φυλάκιση των ψυχικά ή διανοητικά πασχόντων δραστών αξιόποινων πράξεων έρευνες και αναδεικνύεται η αντιφατικότητα του θεσμικού πλαισίου το οποίο αν και εξαιρεί, κατ' αρχήν, τα άτομα αυτά από τη δυνατότητα ποινικού καταλογισμού δεν τα αποκλείει τελικά στην πράξη από την επιβολή του. Τα πολύ σημαντικά ζητήματα που ανακύπτουν από τη μεταχείριση αυτή, εξετάζονται μέσα από μία εμπειρική έρευνα στα σωφρονιστικά καταστήματα του Québec (Hodgins,Coté), της οποίας τα πορίσματα περιγράφονται αναλυτικά. Είναι, πάντως, γεγονός ότι πρέπει να γίνουν πολλά ακόμα στον τομέα αυτό, ώστε να προσδιοριστεί η σχέση των ψυχικών και διανοητικών προβλημάτων με την εγκληματικότητα, να διασαφηνιστούν οι συγκεχυμένες έννοιες της επικινδυνότητας και του επικίνδυνου και να οριοθετηθεί το πεδίο της ποινικής παρέμβασης.

Ο σχετικός με τις ποινικές κυρώσεις προβληματισμός άπτεται των γενικότερων εγκληματολογικών και ποινικο-φιλοσοφικών ρευμάτων. Για το λόγο αυτό η σχετική με την **«Η εγκληματολογία στο Κεμπέκ: 1940-1991»** προσέγγιση του J.Laplante εντάχθηκε στο τρίτο αυτό μέρος του βιβλίου (1994), ενώ η αντίστοιχη μελέτη του ίδιου συγγραφέα με τίτλο **«Η εγκλη-**

ματολογία στο Κεμπέκ απέναντι στον ενήλικο δράστη», αποτελούσε τμήμα του πρώτου μέρους της προηγούμενης έκδοσης του βιβλίου (1985). Ο συγγραφέας επιχειρεί μέσα από την επιλογή αυτού του θέματος να οριοθετήσει θεωρητικά την εγκληματολογία στη χώρα του, της οποίας η ιστορία είναι πολύ μικρότερη σε σύγκριση με το ευρωπαϊκό ή βορειο-αμερικανικό επιστημονικό προηγούμενο. Ο προβληματισμός του εστιάζεται στη δυνατότητα σύνθεσης των δεδομένων της κλινικής εγκληματολογίας με τα αντίστοιχα της κοινωνιολογικής προσέγγισης του εγκληματικού φαινομένου και στο πλαίσιο αυτό αναφέρεται στα εμπειρικά δεδομένα των ερευνών που αντιπροσωπεύουν τα δύο αυτά κυρίαρχα επιστημονικά ρεύματα. Η προσέγγιση αυτή ολοκληρώνεται μέσα από τη διατύπωση του ερωτήματος αν οι νέες τάσεις της εγκληματολογίας που εμφανίστηκαν μετά το 1980 έχουν τη δυνατότητα να οδηγήσουν σε μια αναδόμηση της επιστήμης ικανή να λάβει υπόψη της τις πραγματικές διαστάσεις του χαρακτηρισμού κάποιου ως εγκληματία και τις ακόμα πιο επιζήμιες συνέπειες που επιφέρει ο χαρακτηρισμός αυτός.

Το **τελευταίο κεφάλαιο** αποτελεί έναν «**οδηγό ανάγνωσης της γαλλόφωνης εγκληματολογίας**» και το έχει επιμεληθεί ο A.Normandeau (1994). Ένα αντίστοιχο έργο είχε αναλάβει το 1985, η J.DePlaen (*sources d'informations documentaires*), το οποίο περιοριζόταν, όμως, στο πλαίσιο του Québec. Αντίθετα, το έργο του Normandeau είναι διεθνούς εμβέλειας, εφόσον μπορεί να χρησιμοποιηθεί από όλους τους γαλλόφωνους εγκληματολόγους ή και όσους ενδιαφέρονται για τη γαλλόφωνη βιβλιογραφία. Οι πληροφορίες κατανέμονται σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες:

- Τα εισαγωγικά στην εγκληματολογία συγγράμματα
- Τα επιστημονικά περιοδικά
- Τις ερευνητικές επιτροπές του Καναδά και του Québec
- Τα επιστημονικά συγγράμματα των καθηγητών και ερευνητών (Montréal).

Το βιβλίο (1994) ολοκληρώνεται μέσα από την παράθεση μιας πολύ **αναλυτικής βιβλιογραφίας** (68 σελίδων).

Η γενική εικόνα που δημιουργούν τα παραπάνω συγγράμματα στον αναγνώστη τους-μελετητή, είναι η εικόνα της επιστημονικής πληρότητας και επάρκειας, της συνέπειας και της σοβαρότητας αλλά κυρίως του ενδιαφέροντος με το οποίο προσεγγίζονται τα θέματά τους. Το εγχείρημα αυτό είναι αντιπροσωπευτικό της έκτασης και της ποιότητας των επιστημονικών ερευνών που πραγματοποιούνται στο Québec μέσα στο πλαίσιο της Σχολής Εγκληματολογίας του Πανεπιστημίου του Montréal. Το εύρος και η εγκυρότητα της πλειοψηφίας των εμπειρικών αυτών προσεγγίσεων κάνει τα συγγράμματα αυτά χρήσιμα και εκτός των εθνικών ορίων τους, ενώ το συνολικό αποτέλεσμα συνιστά ένα σημαντικό κίνητρο και παράδειγμα προς μίμηση.